

**ความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงาน
ทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**

ภาณุวัฒน์ ศรีโยธา¹, ธนดา ลิทธิจันทร์เสน², นลชนต์ ไชยหงส์³

(วันที่รับบทความ: 18 มกราคม 2567, วันที่แก้ไข: 28 มีนาคม 2567, วันที่ตอบรับ: 17 เมษายน 2567)

บทคัดย่อ

พนักงานทำความสะอาดมีโอกาสสัมผัสสารเคมีจากผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำมากกว่าบุคคลทั่วไป ถึงแม้บริษัททำความสะอาดมีการชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ อันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ และการป้องกันอย่างถูกต้อง และพนักงานมีระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำในระดับมาก แต่ไม่อาจสรุปได้ว่ามีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมเสมอไป การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ และหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน ถูกเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ข้อมูลถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด และสถิติ Fisher's Exact Test ในการหาค่าความสัมพันธ์

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 84.78 อายุเฉลี่ย 46.15 ปี (S.D. = 10.55) ได้รับคำชี้แจง หรือแนะนำ เกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ อันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ และการป้องกันอย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 97.80 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95.70 และระดับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปฏิบัติระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.00 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ พบว่าระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมี (p-value = 0.246)

คำสำคัญ: ความรู้และพฤติกรรม, ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด, พนักงานทำความสะอาด

¹อาจารย์, ²⁻³นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน,

¹⁻³วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Corresponding author : ภาณุวัฒน์ ศรีโยธา, e-mail: phanuwat@scphkk.ac.th

Knowledge and Behaviors regarding Using Bathroom Cleaning Products among Department Store Cleaning Staff in Mueang District, Khon Kaen Province.

Phanuwat Sriyotha¹, Thanada Sittijunsen², Natachon Chaihong³

(Received 18th January 2024; Revised: 28th March 2024; Accepted 17th April 2024)

Abstract

Cleaning staff is more likely to be exposed to chemicals from products used for bathroom cleaning, compared to other in general. Although cleaning companies inform the cleaning staffs about proper chemical use instructions and the staff is also found knowledgeable regarding chemical safety, their behaviors are inconclusively appropriate and safe. This cross-sectional descriptive research aims to determine knowledge and behaviors regarding chemical products using for bathroom cleaning, and to determine the relationship between them. A total sample of 46 people was selected using a simple random sampling method. Data were then analyzed for descriptive statistics, presenting frequency, percentage, mean, standard deviation, median, maximum and minimum. Also, Fisher's exact test statistic was used to analyze for correlation.

The results found that most of the samples were female (84.78%) with an average age of 46.15 years (S.D. = 10.55). Representing 97.80% of the samples, they had been informed or advised how to use the chemical products, their hazards and proper protection. Their knowledge of overall chemical use was found in a high level 95.70 % and the behaviors of chemical use were fell in the high level 87.00 %. However, the analysis of the relationship between the knowledge and behaviors of using chemical products for bathroom cleaning revealed no relationship between those (p-value = 0.246).

Keywords: knowledge and behaviors, chemical product for bathroom cleaning, cleaning staffs

¹Lecturer, ^{2,3}Student in the Bachelor's of Public Health Program in Community Public Health

¹⁻³Sirindhorn College of Public Health Khon Kaen, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute.

Corresponding author: Phanuwat Sriyotha, e-mail: phanuwat@scphkk.ac.th

1. บทนำ

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดเข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างมาก ในอดีตการทำความสะอาดโดยทั่วไปจะใช้น้ำในการทำความสะอาด ต่อมาการนำสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมา ใช้ร่วมกับน้ำในการทำให้สิ่งสกปรกหลุดออก และได้มีการพัฒนาสิ่งที้นำมาใช้ทำความสะอาด เรื่อยๆ ซึ่งสารเคมีเป็นตัวเลือกหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ ในการทำให้สิ่งสกปรกหลุดได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น รวมทั้งเพิ่มคุณสมบัติด้านอื่น ๆ อีก เช่น ฆ่าเชื้อ โรค ฟอกสี เป็นต้น⁽¹⁾ สารทำความสะอาดห้องน้ำ และเครื่องสุขภัณฑ์บางชนิดมีสมบัติเป็นกรด ส่งผลทำให้ผู้ใช้เกิดความระคายเคืองของระบบทางเดินหายใจ และผิวหนังอีกด้วย ดังนั้นในการใช้ ต้องระมัดระวังโดยปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้ อย่างเคร่งครัด และต้องใช้ในปริมาณที่เหมาะสม การใช้ในปริมาณมากเกินไปไม่ได้หมายความว่า จะช่วยทำความสะอาดได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม อาจส่งผลต่อสุขภาพของ ผู้ใช้⁽²⁾

พนักงานทำความสะอาดถือเป็น อาชีพพื้นฐานที่มีอยู่ทั่วโลก จากผลการสำรวจ การการณ์มีงานทำของประชากรโดยสำนักงาน สถิติแห่งชาติในเดือนพฤศจิกายน ปี 2553-2557 พบว่าอาชีพพนักงานบริการรวมถึงพนักงาน ทำความสะอาดมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 ของผู้มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 19.1⁽³⁾ และทิศทางการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ ปี 2558-2562 จำแนกตามหมวดอาชีพ พบว่าในหมวดของ อาชีพพื้นฐาน อาชีพพนักงานทำความสะอาด มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้นทุกปี คิดเป็นร้อยละ 1.7⁽⁴⁾ ประเทศไทยมีจำนวน พนักงาน ทำความสะอาดประมาณ 5 ต่อ 1,000

ของพนักงานทั้งหมด⁽⁵⁾

พนักงานทำความสะอาดมีความเสี่ยง ด้านสุขภาพด้วยลักษณะธรรมชาติการทำงานที่ เกี่ยวกับการทำความสะอาด พนักงานทำความสะอาดจึงมีการสัมผัสน้ำยาฆ่าเชื้อ กรด ต่าง สารตัวทำลาย และสารเพิ่มความหอม เช่น น้ำยากลุ่มไฮโดรคลอริก (Hydrochloric: HCl) กลูตาแรลดีไฮด์ (Glutaraldehyde)⁽⁵⁾ การพัฒนา ส้วมสาธารณะในประเทศไทยให้ได้มาตรฐาน (Healthy Accessibility Safety: HAS) เกณฑ์ มาตรฐานข้อ 9 ระบุไว้ว่าต้องจัดให้มีการทำความสะอาด และระบบการควบคุมตรวจตราเป็น ประจำ จัดระบบให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ทำความสะอาดเป็นประจำ ควรทำความสะอาด อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ดังนั้น พนักงานทำความสะอาดจึงมีโอกาสสัมผัสสารเคมีจากผลิตภัณฑ์ ทำความสะอาดห้องน้ำมากกว่าบุคคลทั่วไปถึง 14 เท่า⁽⁶⁾

จากการศึกษาทฤษฎีทฤษฎีพฤติกรรม นิยม (Behavioral view of motivation) และ ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP Theory) พบว่า ความรู้ และทักษะ มีผล ต่อพฤติกรรม เมื่อบุคคลได้รับสาร ย่อมส่งผลให้ เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งทั้ง 3 อย่างจะเกิด ขึ้นแบบต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลเกิดการ เปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ย่อมส่งผลให้เกิด พฤติกรรมการปฏิบัติตนของบุคคลทั้งพฤติกรรม ในด้านบวก และพฤติกรรมในด้านลบ และจาก การสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า การศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีส่วนใหญ่ ศึกษามุ่งเน้นใน เรื่องของสารเคมีที่ใช้ทางด้านการเกษตร และ

อุตสาหกรรม ซึ่งผู้ทำการศึกษาให้ความสำคัญกับกลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและผู้ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหลัก แต่โดยทั่วไปแล้วการใช้ผลิตภัณฑ์จากสารเคมีไม่ได้มีเพียงประชาชนกลุ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรมเท่านั้นที่ใช้ บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่ม ผู้ประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาด ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานที่มีลักษณะการทำงานที่มีการใช้และการสัมผัสสารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำมากกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งบุคคลเหล่านี้นับว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับอันตรายจากสารเคมีที่แอบแฝงอยู่ในผลิตภัณฑ์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏการศึกษาผู้ประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาดในห้างสรรพสินค้า มีเพียงการศึกษาในกลุ่มพนักงานทำความสะอาดในสถานบริการต่างๆ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและผู้ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม ที่ลักษณะการทำงานต้องมีการใช้สารเคมี จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของความเสี่ยงสุขภาพที่สามารถเกิดขึ้นได้จากการได้รับสัมผัสสารเคมีจากการประกอบอาชีพของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ดังนั้น จึงทำการศึกษา โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้า เพื่อนำไปศึกษาความรู้ พฤติกรรม และหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาด ซึ่งสามารถนำผลการ

ศึกษาไปใช้ในการเฝ้าระวังการรับสัมผัสสารเคมีจากผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำที่จะส่งผลต่อสุขภาพจากการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำได้ต่อไป และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและแก้ไขปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาดในปัจจุบัน และอนาคต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) โดยศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้า ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

จำนวน 8 แห่ง เนื่องจากเป็นห้างสรรพสินค้าที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับสำหรับประชาชนทั่วไป อีกทั้งมีพนักงานทำความสะอาด ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย

3.2 ประชากรและตัวอย่างการวิจัย

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพนักงานทำความสะอาดห้องน้ำในห้างสรรพสินค้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานทำความสะอาดห้องน้ำห้างสรรพสินค้าภายในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรการประมาณค่าสัดส่วนของ W.G. Cochran⁽⁷⁾ ดังนี้

$$n = \frac{P(1 - P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อกำหนดให้ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม โดยได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Z คือ ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดหรือระดับนัยสำคัญ ณ ที่นี้ใช้ระดับนัยสำคัญ 0.05

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ณ ที่นี้กำหนดระดับความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 8

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 110 ตัวอย่าง เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ห้างสรรพสินค้าแต่ละแห่งมีพนักงานที่ปฏิบัติงานในส่วนนี้เป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนห้องน้ำ และขนาดของห้างสรรพสินค้า อีกทั้งขอบเขตพื้นที่ของการศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะในกลุ่มพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นเท่านั้น ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการศึกษามีขนาดกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยคำนวณได้

โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) คือ 1) ผู้ที่มีอายุ 20 - 60 ปี 2) เป็นพนักงานทำความสะอาดห้องน้ำในห้างสรรพสินค้า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ และเกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) คือ ผู้ที่ไม่สามารถสื่อสารหรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 46 คน

3.2.3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

3.3 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการปฏิบัติงานทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน จำนวนทั้งหมด 32 ข้อ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ด้านลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, และระดับการศึกษาสูงสุด โดยข้อคำถามเป็นลักษณะเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการทำงาน ประกอบด้วยระยะเวลาในการประกอบอาชีพ, การได้รับคำชี้แจง หรือแนะนำ เกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ อันตรายจากการใช้ และการป้องกันอย่างถูกต้อง, และการเก็บรักษาบรรจุภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ แยกไว้เป็นส่วนที่ปลอดภัยโดยข้อความเป็นลักษณะเลือกตอบ และเติมข้อความ จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ประกอบด้วย การได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำในการปฏิบัติงาน การใช้ และการจัดเก็บผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำอย่างถูกต้อง การปฏิบัติตัวเมื่อได้รับสัมผัสผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ โดยข้อความเป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช่-ไม่ใช่ จำนวน 12 ข้อ

แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 3 ระดับ ดังนี้ มาก หมายถึง มีระดับคะแนนระหว่าง 9 - 12 คะแนน, ปานกลาง หมายถึง มีระดับคะแนนระหว่าง 4 - 8 คะแนน, และน้อย หมายถึง มีระดับคะแนนระหว่าง 0 - 3 คะแนน

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์

สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ประกอบด้วย การปฏิบัติตัวในการใช้สารเคมี การใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองขณะใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดห้องน้ำ และหลังใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดห้องน้ำ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบตามความถี่ของการปฏิบัติ เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำถามมีความหมายทั้งทางบวกและทางลบ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง ปฏิบัติทุกครั้ง หรือปฏิบัติ 7 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์, ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ปฏิบัติ 5-6 ครั้ง/สัปดาห์, ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติ 3-4 ครั้ง/สัปดาห์, ไม่ค่อยปฏิบัติ หมายถึง ปฏิบัติ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์, และไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 14 ข้อ

จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 4 มาหาค่าเฉลี่ย และหาค่าตัวกลาง โดยให้คะแนน ตามเกณฑ์ของครอนบาค โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลข คณิต 5 กลุ่ม ในการแปลความหมาย ดังนี้ คือ

- 1.00 - 1.49 หมายถึง ปฏิบัติระดับน้อยที่สุด,
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ปฏิบัติระดับน้อย,
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ปฏิบัติระดับปานกลาง,
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ปฏิบัติระดับมาก, และ
- 4.50 - 5.00 หมายถึง ปฏิบัติระดับมากที่สุด

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

แบบสอบถามส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำวิเคราะห์โดยใช้สถิติ KR-21 เท่ากับ 0.50

แบบสอบถามส่วนที่ 4 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค มีค่าเท่ากับ 0.83

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น จากนั้นขอความร่วมมือ และความยินยอมจากอาสาสมัครในการตอบแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยอาสาสมัครมีอิสระที่จะตอบหรือไม่ตอบคำถามในแบบสอบถาม จากนั้นรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ต่อไป ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

3.6 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น โดยผ่านการอนุมัติตามหนังสือรับรองเลขที่ HE652056 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2565

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด

ค่าต่ำสุด และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรม โดยใช้สถิติอนุมาน คือ Fisher's Exact Test

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน เพศหญิง จำนวน 39 คน มีอายุเฉลี่ย 46.15 ปี (S.D. = 10.55) อายุต่ำสุด 20 ปี และสูงที่สุด 60 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.30 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 26.10 และ 23.91 ตามลำดับ

4.2 ข้อมูลการทำงาน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน ประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาดมาเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 3.53 ปี (S.D. = 3.77) ระยะเวลาสั้นที่สุด คือ 1 เดือน และสูงที่สุด คือ 14 ปี 2 เดือน ใน 1 วัน ได้รับการชี้แจง หรือแนะนำ เกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ อันตรายจากการใช้ และการป้องกันอย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 97.80 และไม่ได้รับการชี้แจง หรือแนะนำ เกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมี ทำความสะอาดห้องน้ำ อันตรายจากการ ใช้ และการป้องกันอย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 2.20 มีการเก็บรักษาบรรจุภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำแยกไว้เป็นสัดส่วนที่ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100.00

4.3 การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ในภาพรวม

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

มีความรู้อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95.70 รองลงมา คือความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 4.30 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ เท่ากับ 11.00 (S.D. = 1.27) คะแนนสูงที่สุด เท่ากับ 12 และต่ำที่สุด เท่ากับ 6 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ในภาพรวม

ระดับความรู้	จำนวน (n=46)	ร้อยละ
ระดับปานกลาง (4 - 8 คะแนน)	2	4.30
ระดับมากที่สุด (9 - 12 คะแนน)	44	95.70
$\bar{X}$ (S.D.) = 11.00(1.27); Median(IQR) = 11.00(2); Min : Max = 6 : 12		

4.4 การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำรายข้อ

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อคำถามที่ 11.) ขณะใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เราควรเปิดประตู หน้าต่าง เพื่อระบายอากาศให้ถ่ายเท คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 2.) เราจำเป็นต้องมีการเก็บรักษาบรรจุภัณฑ์ไว้เป็นสัดส่วนในที่ปลอดภัย ข้อคำถามที่ 9.) เมื่อผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำเข้าตา ให้รีบล้างออกด้วยน้ำสะอาด หากไม่ดีขึ้นให้รีบไปพบแพทย์ทันที คิดเป็นร้อยละ 97.80 เท่ากัน ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด คือ ข้อคำถามที่ 10.) หากพบผู้รับประทานผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ให้ดื่มนมหรือ

น้ำมาก ๆ แต่ห้ามทำให้อาเจียน พร้อมรีบนำส่งแพทย์ทันที คิดเป็นร้อยละ 37.00 รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 4.) เราสามารถผสมผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำได้ตามปริมาณที่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 21.70

4.5 การศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ในภาพรวม

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปฏิบัติระดับมาก (3.50-4.49) คิดเป็นร้อยละ 87.00 รองลงมา คือ พฤติกรรมอยู่ในระดับปฏิบัติระดับปานกลาง (2.50-3.49) คิดเป็นร้อยละ 13.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของระดับพฤติกรรม เท่ากับ 4.02 (S.D. = 0.40) คะแนนสูงที่สุด เท่ากับ 4.37 และต่ำที่สุด เท่ากับ 2.63 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ในภาพรวม

ระดับพฤติกรรม	จำนวน (n=46)	ร้อยละ
ปฏิบัติระดับปานกลาง (2.50 - 3.49)	6	13.00
ปฏิบัติระดับมาก (3.50 - 4.49)	40	87.00
$\bar{X}$ (S.D.) = 4.02(0.40); Median(IQR) = 4.16(0.63); Min : Max = 2.63 : 4.37		

4.6 การศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำรายข้อ

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบระดับพฤติกรรม “ปฏิบัติทุกครั้ง” มากที่สุดคือ ข้อคำถามที่ 9.) ท่านเปลี่ยนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (เช่น ถุงมือ รองเท้าบูท) ที่สวมใส่ใหม่เสมอ เมื่อพบว่าเกิดการชำรุด คิดเป็นร้อยละ 93.50 รองลงมา คือ ข้อคำถามที่ 8.4) การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล คือรองเท้าบูท ข้อคำถามที่ 10.) หลังจากใช้ผลิตภัณฑ์เสร็จท่านล้างมือทำความสะอาดทุกครั้ง ข้อคำถามที่ 11.) หลังจากปฏิบัติงานเสร็จแล้วท่านมีการทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (เช่น ถุงมือ รองเท้าบูท) และจัดเก็บรักษาเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 91.30 เท่ากัน

ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบระดับพฤติกรรม “ปฏิบัติบ่อยครั้ง” มากที่สุดคือ 2.) ท่านปฏิบัติตามคำแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกขนาด และถูกวิธี โดยดูจากฉลากที่ติดข้างขวด คิดเป็นร้อยละ 21.70 รองลงมา คือ 1.) ท่านอ่านฉลากข้างขวดทุกครั้งก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ 3.) การผสมผลิตภัณฑ์ ทำการผสมตามฉลาก

กำหนด 12.) หลังจากเลิกงานท่านอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายทันที 13.) ท่านทำความสะอาดชุดทำงานทุกวันหลังเวลาเลิกงาน 14.) ท่านแยกทำความสะอาดชุดทำงานกับชุดที่ใส่ในชีวิตประจำวัน คิดเป็น ร้อยละ 17.40 เท่ากัน

ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบระดับพฤติกรรม “ปฏิบัติบางครั้ง” มากที่สุดคือ 1.) ท่านอ่านฉลากข้างขวดทุกครั้งก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 6.50 รองลงมา คือ 5.) หยุดการใช้ผลิตภัณฑ์ทันทีเมื่อปรากฏอาการแพ้สารเคมี เช่น เวียนศีรษะ คลื่นไส้ แน่นหน้าอก เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 4.30

ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบระดับพฤติกรรม “ไม่ค่อยปฏิบัติ” มากที่สุดคือ 8.3) การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลขณะทำงาน คือ หมวก คิดเป็นร้อยละ 4.30 รองลงมา คือ 4.) การแยกประเภทของผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำโดยการสุดดมผลิตภัณฑ์ก่อนใช้ คิดเป็นร้อยละ 8.5 การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลขณะทำงาน คือ เข็มกันสารเคมี 12.) หลังจากเลิกงานท่านอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายทันที คิดเป็นร้อยละ 2.20 เท่ากัน

ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบระดับพฤติกรรม “ไม่ปฏิบัติเลย” มากที่สุด คือ 6.) ดื่มน้ำ หรือรับประทานอาหารในบริเวณที่

กำลังมีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาด
ห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ 97.80 รองลงมา คือ 4.)
การแยกประเภทของผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาด
ห้องน้ำ โดยการสุดตมผลิตภัณฑ์ก่อนใช้
คิดเป็นร้อยละ 95.70

4.7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ โดยใช้สถิติ Fisher's Exact Test

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
ความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมี
ทำความสะอาดห้องน้ำ โดยใช้สถิติ Fisher's
Exact Test พบว่า ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์
สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ (p-value =
0.246) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ โดยใช้สถิติ
Fisher's Exact Test

ตัวแปร	พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมี ทำความสะอาดห้องน้ำ				p-value
	เหมาะสม (ปฏิบัติมากที่สุด และปฏิบัติมาก)		ไม่เหมาะสม (ปฏิบัติปานกลาง, ปฏิบัติน้อย, และปฏิบัติน้อยที่สุด)		
	จำนวน (n=6)	ร้อยละ	จำนวน (n=40)	ร้อยละ	
ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ					
ปานกลาง	1	50.00	1	50.00	0.246
มาก	5	11.40	39	88.60	

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก โดยข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ ขณะใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เราควรเปิดประตูหน้าต่าง เพื่อระบายอากาศให้ถ่ายเท แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ สอดคล้องกับการวิจัยของวันปิติ ธรรมศรี และคณะ⁽⁸⁾ ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดแมลงของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดอำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดแมลงอยู่ในระดับดีมาก และจากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับการชี้แจง หรือแนะนำ เกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ อันตรายจากการใช้ และการป้องกันอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาพร บุตดาเพ็ง และคณะ⁽⁹⁾ ศึกษาการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของพนักงานทำความสะอาดในโรงพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า พนักงานทำความสะอาดทุกคนมีการทำงานที่ต้องสัมผัสกับน้ำยาหรือสารเคมี ส่วนมากเคยเข้ารับอบรม ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะพื้นฐานการทำงานมีความใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถอนุมานได้ว่าการประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาดโดยทั่วไปต้องมีการได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับ

การใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีก่อนการทำงาน

การศึกษาพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปฏิบัติระดับมาก ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบระดับพฤติกรรม “ปฏิบัติทุกครั้ง” มากที่สุด คือ ท่านเปลี่ยนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (เช่น ถุงมือ รองเท้าบูท) ที่สวมใส่ใหม่เสมอ เมื่อพบว่าการเกิดการชำรุด โดยจากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน ประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาดมาเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 3 - 4 ปี ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral view of motivation) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต (Past experience) ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก อาจสรุปได้ว่าประสบการณ์ในการประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาด มีผลต่อพฤติกรรมในการใช้สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตวิทย์ สุขอึ้ง และคณะ⁽¹⁰⁾ ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าบ้านห้วยส้านลีซอ ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในหมู่บ้านห้วยส้านลีซออยู่ในระดับที่ดีโดยเฉพาะเกษตรกรเลือกซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามชนิดของศัตรูพืชอาจเป็นเพราะเกษตรกรมีประสบการณ์ฉีดพ่นสารเคมีต่อเนืองมานานและเคยได้รับความรู้และข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

กับอันตรายจากการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องจึงตระหนักถึงอันตรายของการใช้สารเคมีที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ พบว่า ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ($p\text{-value} = 0.246$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 3 - 4 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาดที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำอยู่เป็นประจำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอาจมีความเคยชินต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ แต่ทั้งนี้อาจไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ในระดับมาก จะส่งผลให้พนักงานทำความสะอาดมีการแสดงออกทางพฤติกรรมในการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมี ทำความสะอาดที่เหมาะสม ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทศคติ และพฤติกรรม (KAP theory)⁽¹¹⁾ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญ กับตัวแปร 3 ตัว ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทศคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Practice) ของผู้รับสาร อาจสรุปได้ว่า หากพนักงานทำความสะอาด มีความรู้ และมีทศคติที่ถูกต้องต่อการ ใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำแล้ว ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมในการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำที่มีความเหมาะสม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาวรรณ พนมชัย และคณะ⁽¹²⁾ ศึกษาการประเมินความเสี่ยง

จากการทำงานของพยาบาล แผนกผู้ป่วยในกรณีศึกษา โรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 126 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยา วิไลวรรณ⁽¹³⁾ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรความสัมพันธ์กัน อธิบายได้ว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง นอกจากจะมีความรู้แล้วยังส่งผลให้เกษตรกรนำความรู้ที่มีไปปฏิบัติให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอีกด้วย

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นการศึกษาเฉพาะในกลุ่มพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นเท่านั้น ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการศึกษามี้น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยคำนวณ ซึ่งจากการที่มีขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยค่อนข้างน้อย อาจทำให้ไม่เพียงพอต่อการอนุมานถึงพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในแห่งอื่น และการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น หากมีการศึกษาความสัมพันธ์ของ

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้า เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความครอบคลุมและสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาด เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมีความรู้ในระดับมาก ไม่มีความสัมพันธ์ในการแสดงออกทางพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้พนักงานทำความสะอาดมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เพื่อให้พนักงานทำความสะอาดห้องน้ำมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ห้างสรรพสินค้าหรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ปฏิบัติงานควรจัดให้มีมาตรการในการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดที่ถูกต้องเหมาะสม ตามเอกสารที่แสดงข้อมูลของสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสาร (Material Safety Data Sheet: MSDS)

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน โดยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อที่จะสามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาด

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นอาสาสมัครที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลกับผู้วิจัย จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ผู้เชี่ยวชาญกรรมการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย รวมถึงผู้อำนวยการ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น และอาจารย์ในหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนทุกท่าน ที่ได้เห็นความสำคัญต่องานวิจัยนี้

8. เอกสารอ้างอิง

1. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ภัยมืดจากผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด. คลังความรู้ SciMath [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี; 2554 [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.scimath.org/article-science/item/2101-dark-of-cleaning-products#:~:text=>
2. สุภาวดี สาระวัน. เคมีในชีวิตประจำวัน สำคัญกับเราจริงหรือ?. คลังความรู้ SciMath [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: 2563 [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.scimath.org/article-chemistry/item/11463-2020-04-20-08-25-47>
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลที่สำคัญการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ.

2557. สำนักงานสถิติแห่งชาติ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/11976/16235.pdf
4. กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมจัดหางาน. ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: กรมจัดหางาน; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/bkk_th/a8b1450c699bf-90745de2cf8221447b6.pdf
 5. ฉัตรยุภา จิโนรส, ขวพรพรรณ จันทรประสิทธิ์, และวันเพ็ญ ทรงคำ. ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของพนักงานทำความสะอาดโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ. วารสารพยาบาลสาร 2559;43(1):57-69.
 6. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี:กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2556 [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: http://203.157.71.139/group_sr/all-file/1588848107.pdf
 7. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2556 [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2565]. เข้าถึงได้จาก: http://www.edu.ru.ac.th/images/edu_files/formulation_example.pdf
 8. วันปิติ ธรรมศรี, สิริพร พรหมอุทัย, วนิดา บุษยาตรัส, และสุชมาภรณ์ ศาลางาม. ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดแมลงของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดอำเภอศรีรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2564;7(2):71-81.
 9. ปัทมาพร บุคตาเพ็ง, และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง. การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของพนักงานทำความสะอาดในโรงพยาบาล: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2552;2(3):1-8.
 10. กฤติวิษณุ สุขอึ้ง, และสุวรรณา พนาอดิศัย. พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าบ้านห้วยसानลิซอ ตำบลห้วยชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) 2564;16(1):19-33.
 11. กนกวรรณ วรปัญญา, ศรีรัตน์ ล้อมพงศ์, และนนทพร ภัทรพุท. ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อความปลอดภัยที่มีต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานทำความสะอาดในโรงพยาบาลตติยภูมิแห่งหนึ่งของจังหวัดปทุมธานี. วารสารสาธารณสุขล้านนา 2563; 16(1):94-105.

12. รัตนาวรรณ พนมชัย, และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง. การประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน ของพยาบาลแผนกผู้ป่วยในกรณีศึกษา โรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2562;12(2):73-84.
13. ณัฐธยา วิไลวรรณ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา 2559;393-400.